

VALTIOVARAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 3/2011 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle Belgian, Saksan, Viron, Irlannin, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Italian, Kyproksen, Luxemburgin, Maltan, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Slovenian, Slovakian, Suomen ja Euroopan rahoitusvakausvälineen välisen ERVV-puitesopimuksen muuttamista koskevan sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten hyväksymisestä ja laiksi Euroopan rahoitusvakausvälineelle annettavista valtioneuvostokautuksista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 20 päivänä syyskuuta 2011 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle Belgian, Saksan, Viron, Irlannin, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Italian, Kyproksen, Luxemburgin, Maltan, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Slovenian, Slovakian, Suomen ja Euroopan rahoitusvakausvälineen välisen ERVV-puitesopimuksen muuttamista koskevan sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten hyväksymisestä ja laiksi Euroopan rahoitusvakausvälineelle annettavista valtioneuvostokautuksista annetun lain 2 §:n muuttamisesta (HE 31/2011 vp).

Lausunnot

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta (PeVL 5/2011 vp) ja talousvaliokunta (TaVL 9/2011 vp) ovat antaneet asiasta lausunnot, jotka on otettu tämän mietinnön liitteiksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- pääministeri Jyrki Katainen ja talouspoliittinen erityisavustaja Maarit Kaltio, valtioneuvoston kanslia
- lainsäädäntöneuvos Erkki Sarsa, neuvotteleva virkamies Markku Puumalainen ja finanssisihteeri Jussi Lindgren, valtiovarainministeriö
- johtava neuvonantaja Jarmo Kontulainen, Suomen Pankki
- professori Vesa Kanninen, Helsingin yliopisto
- ylijohtaja Aki Kangasharju, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
- kauppatieteiden maisteri Kaarlo Jännäri
- valtiotieteen tohtori Peter Nyberg
- professori Timo Korkeamäki, Svenska handelshögskolan
- varatoimitusjohtaja Risto Murto, Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi sopimuksen Belgian kuningaskunnan, Saksan liittotasavallan, Viron tasavallan, Irlannin, Helleenien tasavallan, Espanjan kuningaskunnan, Ranskan tasavallan, Italian tasavallan, Kyproksen tasavallan, Luxemburgin suurherttuakunnan, Maltan tasavallan, Alankomaiden kuningaskunnan, Itävallan tasavallan, Portugalin tasavallan, Slovenian tasavallan, Slovakian tasavallan, Suomen tasavallan ja Euroopan rahoitusvälineen välisen ERVV-puitesopimuksen muuttamisesta. Suomi allekirjoitti sopimuksen 8 päivänä syyskuuta 2011. Viron tasavalta liittyy muutoksella puitesopimuksen sopijapuoleksi.

Muutoksella takaajien Euroopan rahoitusvälineen varainhankinnalle annettavien takausten kokonaismäärää korotetaan 440 miljardista eurosta 780 miljardiin euroon. Tästä 726 miljardia euroa on käytettävissä olevia takauksia, koska Kreikka, Irlanti ja Portugali väistyvinä takaajina eivät anna takauksia. Suomen osuus takauksista nousee noin 7,9 miljardista eurosta noin 13,974 miljardiin euroon. Takausten määrätymistapa muuttuu kokonaistakauksesta taattavan velan pääoman nimellisarvolle annettavaksi takaukseksi. Parhaimman mahdollisen luottoluokituksen varmistamiseksi sovittu ylitakaus nousee 20 prosentista enintään 65 prosenttiin. Sopimukseen sisällytetään määräys

Euroopan rahoitusvälineen myöntämien lainojen hinnoitteluperusteista.

Euroopan rahoitusvälineen toiminnan tehokkuutta ja joustavuutta lisätään sisällyttämällä puitesopimukseen kolme uutta tukivälinettä. Ensinnäkin Euroopan rahoitusväline voi antaa euroalueeseen kuuluville valtioille ennakkollista tukea. Toiseksi euroalueeseen kuuluvalla valtiolla voidaan antaa lainaa sen rahoituslaitosten pääomittamista varten. Lainaa voidaan antaa myös valtioille, joille ei ole vahvistettu talouden sopeutusohjelmaa. Kolmanneksi Euroopan rahoitusväline voi poikkeuksellisesti hankkia euroalueeseen kuuluvan valtion joukkovelkakirjoja jälkimarkkinoilta.

Sopimusmuutos tulee voimaan, kun kaikki sopijapuolet ovat toimittaneet Euroopan rahoitusvälineelle kirjallisen vahvistuksen siitä, että ne ovat saattaneet päätökseen kansallisen lakinsa vaatimukset sopimusten voimaansaatamisesta.

Esitykseen sisältyy ehdotus laiksi puitesopimuksen muutoksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaatamisesta. Lisäksi Euroopan rahoitusvälineelle annettavista valtioneuvostoista annetun lain 2 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että takausten enimmäismäärää korotetaan ja takauksen määrätymisperusteeksi tulee velkojen nimellisarvo aikaisemman kokonaistakauksen sijaan.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Esityksen taustaa

Eduskunta hyväksyi Euroopan rahoitusvälineettä (ERVV) koskevan puitesopimuksen 1.7.2010 (HE 95/2010 vp — VaVM 30/2011 vp). Puitesopimuksessa sovittiin mm. menettelyistä, joita noudatetaan jonkin euroalueeseen kuuluvan valtion pyytäessä lainoitusta tai euroalueeseen kuuluvien valtioiden myöntäessä

takauksia ERVV:n varainhankinnalle. Sopimuksessa sovittiin myös takausten enimmäismäärästä, joka oli 440 mrd. euroa ja josta Suomen osuus oli 7,9 mrd. euroa.

Euroalueen taluskriisin jatkuessa euromaat ovat katsoneet välttämättömäksi muuttaa ERVV:n puitesopimusta, jotta rahoitusvälineen lainanantokyky paranee ja sen toiminta tehostuu ja monipuolistuu.

Euroalueen päämiehet sopivat jo 11.3.2011 mm. ERVV:n lainanantokyvyn parantamisesta

sekä hinnoittelun tarkistamisesta ja 21.7.2011 uusia rahoitusmekanismeja koskevista muutoksista. Suomi allekirjoitti muutoksia koskevan sopimuksen 8.9.2011. Jotta sopimus tulee Suomea sitovaksi, eduskunnan on kuitenkin hyväksyttävä muutossopimus lailla ja päätettävä samalla mahdollisesti ERVV:lle myönnettävien takausten enimmäismäärän muuttamisesta.

Puitesopimuksen keskeiset muutokset

Keskeiset sopimusmuutokset liittyvät ERVV:n lainakapasiteetin nostamiseen ja uusien rahoitustukivälineiden käyttöönottoon sekä lainaehtojen täsmentämiseen ja rahoitustuen hinnoitteluun.

Muutosten päätavoitteena on, että 440 mrd. euron suuruinen lainanantokyky saadaan täysimääräisesti käyttövalmiuteen. Käytännössä nykyinen lainanantovolyymi on jäänyt suunniteltua alhaisemmaksi, koska kokonaismäärään sisältyvät mm. varainhankintaan liittyvät kulut ja takaajien antama ylitakaus. Takausten kokonaismäärä nostetaan siksi 780 mrd. euroon. Siitä on kuitenkin aktiivisessa käytössä 726 mrd. euroa, sillä Kreikka, Irlanti ja Portugali ovat tällä hetkellä ns. väistyviä takaajia, joiden osuudet on vähennetty kokonaismäärästä. Suomen enimmäistakausosuus on hieman alle 14 mrd. euroa (13,974 mrd. euroa).

Puitesopimukseen on myös lisätty kolme uutta tukielementtiä. Ensinnäkin ERVV voi antaa euroalueelle kuuluville maille taloudellista tukea jo ennakkoon. Toiseksi euroalueeseen kuuluvalla valtiolle voidaan antaa lainaa, jotta se voisi pääomittaa rahoituslaitoksiaan. Lainaa voidaan antaa myös valtiolle, jolle ei ole vahvistettu talouden sopeutusohjelmaa. Niiden tulee kuitenkin hyväksyä Euroopan komission kanssa tehtävä yhteisymmärryspöytäkirja, joka sisältää mm. budjettikuriin liittyviä ehtoja.

Kolmanneksi ERVV voi Euroopan keskuspankin suorittaman arvion perusteella hankkia poikkeustapauksissa euroalueeseen kuuluvan valtion joukkovelkakirjoja jälkimarkkinoilta.

Sopimukseen on tehty myös useita lähinnä teknislouhteisia muutoksia.

Perustuslakivaliokunnan lausunto

Perustuslakivaliokunta toteaa, että eduskunnan suostumus on tarpeen ERVV-sopimuksen muutoksille. Eduskunta voi päättää sopimuksesta äänten enemmistöllä ja lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Valiokunta toteaa myös, että oikeusperustan selkeyttämiseksi hallitus on esittänyt perussopimuksen muutosta (HE 12/2011 vp), jolla Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 136 artiklaa muutettaisiin.

Talousvaliokunnan lausunto

Talousvaliokunta pitää ERVV-puitesopimuksen muutosten hyväksymistä nykytilanteessa välttämättömänä. Valiokunta pitää olennaisena, että Suomi voi kussakin tilanteessa harkita rahoituspäätösten tarvetta ja niiden ehtoja. Tämän turvaa sopimuksen yksimielistä päätöksentekoa edellyttävä sääntely kaikessa keskeisessä yksittäisen jäsenmaan taloudellisen vastuun kasvatamista koskevassa päätöksenteossa.

Valtiovarainvaliokunnan kanta

Euroalueen ja koko globaalin talouden tilanne on tällä hetkellä erittäin huolestuttava. Suurta huolta aiheuttaa eräiden euromaiden vakava velkaantumisen sekä pankkijärjestelmän ongelmat. Talouskriisiä on pyritty hoitamaan monin keinoin, jotka ovat jossakin määrin vakauttaneet tilannetta ja antaneet aikaa tehdä korjaavia toimenpiteitä. Hetkellisesti jo hieman rauhoittunut markkinatilanne on kuitenkin jälleen pahentunut, ja kriisin pelätään laajenevan hallitsemattomaksi.

Valiokunta katsoo, että kriisin ratkaiseminen ja rahoitusvakauden turvaaminen on tässä tilanteessa ensiarvoisen tärkeää. Puitesopimuksen muutoksilla voidaan osaltaan tukea euroalueen vakautta, lisätä luottamusta rahoitusmarkkinoille ja parantaa luottamusta poliittiseen päätöksentekokykyyn.

Valiokunta pitää puitesopimuksen muuttamista perusteltuna ja puoltaa hallituksen esityksen hyväksymistä. Valiokunta viittaa myös

asiasta aiemmin antamiinsa lausuntoihin VaVL 1/2011 vp ja VaVL 2/2011 vp, joissa se on käsitelty mm. ERVV-puitesopimuksen muuttamisesta.

Valiokunta käsittelee seuraavassa yksityiskohtaisemmin keskeisiä sopimusmuutoksia sekä eräitä muita sopimukseen liittyviä kysymyksiä.

Lainakapasiteetin korottaminen. Valiokunta korostaa, että lainakapasiteetin riittävyys on aivan olennainen vakausvälineen uskottavuuden ja vaikuttavuuden turvaamiseksi. Takausvaltuuden korotus 780 mrd. euroon on näin ollen perusteltua, jotta alkuperäinen 440 mrd. euron lainavolyymi saadaan täysimääräisesti käyttöön.

Ennakollinen tuki. Ennakollinen tuki on tärkeä keino estää markkinoiden ylireagointi ja palauttaa luottamus ennen kuin tukea hakevan maan tilanne kehittyy kriisin asteelle. Valiokunta pitää tärkeänä, että ennakolliseen tukeen liittyvät kriteerit ovat selkeät ja yksiselitteiset. Valiokunta edellyttää, että ennakollista tukea tulee antaa vain valtioille, joiden talouden keskeiset perustekijät ovat kunnossa. Esimerkiksi julkisen velan tulee olla kestäväällä uralla, vaihtotaseen alijäämän hallinnassa ja pankkisektorin vakavarainen.

Ennakollisen tuen välineet ovat valiokunnan saaman selvityksen mukaan pitkälti samanlaisia kuin Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n käyttämät tukimuodot, joista on saatu positiivisia tuloksia. Vaikeuksissa oleva maa voidaan saada ennakollisen tuen avulla takaisin markkinoille ilman raskasta ja usein talouskasvua hidastavaa sopeutusohjelmaa.

Laina rahoituslaitosten pääomittamiseksi. Sopimusmuutoksella luodaan myös mahdollisuus antaa lainaa valtiolle rahoituslaitoksen pääomittamista varten.

Valiokunta viittaa talousvaliokunnan lausuntoon TaVL 9/2011 vp, jonka mukaan pankkien pääomittamiseen haettavan lainan edellytykset liittyvät pankkisektorin tervehdyttämiseen ja harkinta tehdään EU:n valtionapusuunnitusten mukaisesti. Tukea voidaan myöntää vain, jos pankin kaatumisen uhkaksi koko rahoitusjärjes-

telmän vakautta. Tuki edellyttää myös, että pankille laaditaan tervehdyttämissuunnitelma. Valtiovarainvaliokunta tukee näitä kannanottoja.

Valiokunta toteaa lisäksi, että rahoituslaitosten riittävän pääomituksen turvaaminen on rahoituksen vakauden kannalta välttämätöntä, mutta korostaa, että ensisijainen vastuu rahoituslaitosten pääomittamisesta on aina omistajilla ja sen jälkeen kyseisellä valtiolla. Vast tämän jälkeen voidaan turvautua ERVV:n tukeen. Valiokunta painottaa, että ERVV:n rahoitustuki ei saa missään tilanteessa hidastaa jäsenmaata ryhtymästä vakautta turvaaviin toimiin. Ongelmien ennaltaehkäisemiseksi valiokunta korostaa myös valvonnasta vastaavien viranomaisten vastuuta.

Valiokunta toteaa, että rahoituslaitosten pääomittaminen tapahtuu ERVV:n lainajärjestelyllä euromaalle, joka puolestaan pääomittaa vaikeuksissa olevaa rahoituslaitosta. Valiokunta katsoo, että jatkossa tulee selvittää mahdollisuudet sellaiseen tavoiteltavaan menettelyyn, jossa tuen ehtona on se, että tukea saanut valtio antaa ERVV:lle lainan vastavakuudeksi pääomittamansa pankin osakkeita lainaa vastaavalla määrällä.

Valiokunta katsoo, että ennen tuen myöntämistä tulee myös selvittää, voitaisiinko vaikeuksissa olevan pankin vakavaraisuus turvata luovuttamalla se vakavaraiselle pankille, joka täten voisi tehdä tarvittavat toimet rahoitusmarkkinoiden tehokkuuden ja vakavaraisuuden turvaamiseksi.

Erityisesti on pidettävä huolta siitä, että tukitoimilla ei synnytetä pankkien välisiä kilpailuneutraliteettiongelmiä.

Joukkovelkakirjojen hankkiminen jälkimarkkinoilta. Valiokunta pitää perusteltuna myös kolmatta uutta tukimuotoa, jolla ERVV:lle annetaan mahdollisuus ostaa poikkeustapauksissa valtioiden joukkovelkakirjoja jälkimarkkinoilta. Näin voidaan vakauttaa markkinoiden toimintaa ja edesauttaa ohjelmamaiden säilymistä markkinarahoituksen piirissä.

EKP on ostanut runsaasti kriisimaiden velkakirjoja jälkimarkkinoilta, mikä on osaltaan rau-

hoittanut rahoitusmarkkinoita, mutta samalla liisännyt kriisimaiden rahoitukseen liittyvää vastuuta. Valiokunta toteaa kuitenkin, että EKP:n perustehtävä on hoitaa rahapolitiikkaa. Muut pankin ottamat tehtävät voivat heikentää sen asemaa itsenäisenä ja vahvana toimijana. Valiokunta pitää myös tästä syystä perusteltuna sitä, että myös ERVV:llä on mahdollisuus toimia jälkimarkkinoilla joukkovelkakirjojen ostajana. Tällöin päätöksenteko on myös nykyistä avoimempaa ja paremmin parlamentaarisen kontrollin piirissä.

Päätöksenteko

Päätöksenteossa korostuu yksimielisyysvaatimus, sillä kaikki keskeiset päätökset rahoitustukijärjestelyistä edellyttävät yksimielisyyttä joko takaajien kesken tai ERVV:n hallituksessa. Myös rahoitustukipäätöksiin mahdollisesti liittyvistä tarkemmista suuntaviivoista päätetään yksimielisesti ERVV:n hallituksessa, jossa Suomi on edustettuna.

Parlamentaarisen valvonnan ja eduskunnan budjettivallan vuoksi on merkittävää, että eduskunta päättää edelleen kussakin tapauksessa erikseen takauksen myöntämisestä valtioneuvoston tiedonannon pohjalta. Tämä takaa eduskunnalle mahdollisuuden harkita tapauskohtaisesti tuen tarvetta ja sen ehtoja. Valiokunta toteaa, että Suomen osallistuminen uusien tukitoimien sekä tukiohjelmien toteutusta koskevaan päätöksentekoon edellyttää eduskunnan myötävaikutusta, kuten nykyisetkin sopimuksen mukaiset tukitoimet.

On kuitenkin todettava, että puitesopimus sitoo Suomea ja indikoi sitä, että Suomi on lähtökohtaisesti sovitun enimmäistakausmäärän rajoissa mukana yksimielisesti sovituisissa takausjärjestelyissä.

Vakuudet

Tuen ehtoihin sisältyvät myös vakuudet, joita Suomi on edellyttänyt ehtona tulevien rahoituspäätösten hyväksymiselle. Tämä linja on kirjattu hallitusohjelmaan, jonka mukaan ennen yksittäisen päätöksen tekoa hallitus arvioi, onko Euroopan rahoitusvakaussäilyneen (ERVV) tai

mahdollisesti perustettavan Euroopan vakaussäilyneen (EVM) puitteissa tehtävät päätökset Suomen ja vaikeuksiin joutuneen maan kansalaisten kannalta perusteltuja ja onko odotettavissa, että kyseiselle maalle suunniteltu sopeutusohjelma auttaa sitä selviytymään ahdingosta.

Vakuuksien saantimahdollisuudesta päätettiin euromaiden päämiesten kokouksessa 21.7.2011 (pätöslauselman 9 kohta) ja niitä on täsmennetty viimeksi euromaiden kokouksessa Puolassa 16.—17.9.2011. Vakuuksista ei ole mainintaa puitesopimuksessa, koska vakuudet eivät koske itse sopimusta, vaan sen soveltamista ja yksittäisiin tukiin liitettäviä ehtoja.

Esityksen budjettivaikutukset

Esityksellä ei ole tässä vaiheessa välittömiä vaikutuksia valtion talousarvioon. Mahdolliset budjettivaikutukset riippuvat siitä, missä määrin Suomi mahdollisesti joutuu konkreettiseen vastuuseen takauksistaan. Mikäli puitesopimuksen mukaiset takaukset aktivoituisivat, Suomen velvoitteet olisivat enimmillään sopimuksen mukaisesti hieman alle 14 miljardia euroa. Väistyvien takaajien aiheuttama riski ei nosta velvoitteita edellä mainittua korkeammiksi.

Valiokunta toteaa, että Suomen tähän mennessä euromaille myöntämät takausvastuut ovat yhteensä noin 1,8 mrd. euroa. (Irlanti n. 740 milj. euroa, Portugali 1,07 mrd. euroa). Suomi on lisäksi myöntänyt Kreikalle 1,5 mrd. euron lainan, josta on tilitetty Kreikalle 890 milj. euroa. Kreikan toista tukipakettia koskevat päätökset on tarkoitus tehdä lähiviikkoina, mutta muutoin ei ole mahdollista arvioida, missä määrin Suomi joutuu antamaan vielä lisätakauksia. Hallitusohjelman mukaisesti Suomi tulee kuitenkin vaatimaan takausosuuttaan vastaavat vakuudet, mikäli jokin euromaa pyytää ERVV:ltä lainamuotoista tukea vielä Portugalin jälkeen.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että Suomi osallistuu maakohtaisilla osuuksilla myös EKP:n ja IMF:n rahoitukseen.

Valiokunnan käsityksen mukaan nykyiset takausvastuut sekä myös Kreikalle aiemmin myönnettyä lainaa koskevat riskit ovat hallittavissa eivätkä ne nykyisessä laajuudessaan horju-

ta Suomen julkisen talouden kestävyyttä tai vaaranna valtion kykyä selviytyä tehtävistään ja vastuistaan. Voidaan myös arvioida, että ERVV-sopimuksen Suomen enimmäistakausmäärä ei vaarantaisi valtion kykyä suoriutua kansalaisten perusoikeuksien toteuttamisesta.

Valiokunta toteaa tässä yhteydessä, että rahoitusmarkkinat ovat säilyttäneet luottamuksensa Suomen talouteen, mistä on osoituksena Suomen valtion lainojen alhaisena pysynyt korkotaso.

On kuitenkin tärkeää, että kaikessa euro maiden tukemista koskevassa päätöksenteossa kiinnitetään huomiota Suomen valtiontalouden rajallisiin mahdollisuuksiin tukea muita maita sekä huolehtia Suomen työllisyydestä ja hyvinvointiyhteiskunnan rahoituksesta.

Jatkotoimet

Valiokunta toteaa, että hallituksen esitys on joko hyväksyttävä tai hylättävä, sillä sopimuksen muuttaminen ei ole tässä yhteydessä mahdollista. Puitesopimuksen voimaantulo edellyttää myös sitä, että kaikki euroalueeseen kuuluvat jäsenvaltiot saattavat sopimuksen voimaan kansallisella tasolla.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille sekä sopimusmuutosta kannattavia että toimintastrategiaan kriittisesti suhtautuvia kannanottoja. Valiokunnan käsityksen mukaan kaikkien esitettyjen toimien riittävyyteen ja toimivuuteen liittyy epävarmuutta, mutta koko esityksen hylkääminen lisäisi suurella todennäköisyydellä markkinoiden levottomuutta ja johtaisi väistämättä kriisin syvenemiseen ja leviämiseen.

Suomen talouden kannalta on aivan keskeistä, että kriisin leviäminen kyetään estämään. Uudella talouskriisillä olisi erittäin vakavat vaikutukset Suomen kansantalouteen, sillä Suomen samoin kuin useiden muiden maiden mahdollisuudet uusiin taloutta elvyttäviin toimiin ovat heikentyneet valtiontalouden suuren alijäämäsyyden ja valtionvelan vuoksi.

Valiokunta katsoo, että heikkenevän talousuhdanteen vuoksi nyt tarvitaan määrätietoisia,

hyvin perusteltuja ja uskottavia toimenpiteitä, jotka vakauttavat rahoitusmarkkinoita ja edistävät eurotalouksien pääsyä kestäväen talouden kasvu-uralle. On myös tehostettava unionin kilpailukykyä parantavien uudistusten toimeenpanoa.

Tukimekanismeilla on voito ostaa aikaa. Kriisin ratkaisemiseksi on kuitenkin välttämätöntä, että vahvasti velkaantuneet maat tekevät riittävän voimakkaita ja määrätietoisia toimia julkisen talouden vahvistamiseksi. Talouspolitiikan kurinalaisuuden on selvästi parannuttava, sääntöjen noudattamista tehostettava ja niiden valvontaa parannettava. On niin ikään tärkeää, että talouspolitiikan koordinaatiota koskeva lainsäädäntöpaketti viedään mahdollisimman pian päätökseen. Valiokunta toteaa, että mikäli talous- ja kasvusopimuksen määräyksiä julkisen talouden vuotuisen alijäämän ja julkisen velan enimmäismääristä olisi noudatettu, ei nykyiseen kriisiin olisi ajaututtu.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että IMF osallistuu jatkossakin euroalueen rahoituskriisin hoitamiseen liittyviin toimiin. Valiokunnan mielestä on myös tärkeää, että euroalueen ulkopuoliset EU-maat saadaan aiempaa paremmin osallistumaan unionin taloustilanteen vakauttamiseen ja kantamaan siten omalta osaltaan vastuuta unionin tulevaisuudesta.

Yhteenvedonomaaisesti valtiovarainvaliokunta toteaa, että ennen ryhtymistä valmistelemaan uusia tukitoimia ERVV:n puitteissa valtioneuvoston on aina arvioitava, että

- toimenpiteet ovat välttämättömiä euroalueen vakauden turvaamiseksi,
- ongelman syihin puututaan välittömästi määrätietoisin päätöksin, jotka myös täytäntöönpannaan,
- toimenpiteet ovat välttämättömiä Suomen omien taloudellisten etujen suojaamiseksi,
- sijoittajavastuuta voidaan toteuttaa siten, että yksityistä velkariskiä ei yksinomaan siirretä euromaiden kannettavaksi ja
- Suomi pyrkii hallitusohjelman mukaisesti suojaamaan omien vastuidensa riskit.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella valtiovarainvaliokunta ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy Belgian, Saksan, Viron, Irlannin, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Italian, Kyproksen, Luxemburgin, Maltan, Alankomaiden,

Itävallan, Portugalin, Slovenian, Slovakian, Suomen ja Euroopan rahoitusvakaussväliseen välisen ERVV-puitesopimuksen muuttamista koskevan sopimuksen ja

että lakiehdotukset hyväksytään muuttamattomina.

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Kimmo Sasi /kok	Jouko Skinnari /sd
vpj.	Pentti Kettunen /ps	Kari Uotila /vas
jäs.	Leena Harkimo /kok	Pia Viitanen /sd
	Jouko Jääskeläinen /kd	Ville Vähämäki /ps
	Timo Kalli /kesk	vjäs. Johanna Karimäki /vihr
	Esko Kiviranta /kesk	Mats Nylund /r
	Mika Lintilä /kesk	Eero Reijonen /kesk
	Heli Paasio /sd	Lenita Toivakka /kok
	Kari Rajamäki /sd	Raija Vahasalo /kok (osittain)
	Matti Saarinen /sd	Juha Väätäinen /ps.

Valiokunnan sihteereinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Hellevi Ikävalko
valiokuntaneuvos Mari Nuutila.

VASTALAUSE 1

Perustelut

Euroopan valuuttaunioni ja yhteisvaluutta näkivät päivänvalonsa 1.1.1999. Alun alkaen oli selvää, että euroalueesta oli tuleva hyvin erilaisten maiden rahaliitto. Talouden rakenne, tuottavuuskehitys ja toimintakulttuuri olivat hyvin erilaisia euroalueen eri puolilla.

Suomen valmistellessa omia ratkaisujaan vuosina 1997—1998 Suomen keskustan kanta oli, muun muassa sanottuun erilaisuuteen viitaten, ettei Suomen tule liittyä ainakaan siinä vaiheessa yhteisvaluutta-alueeseen. Viittasimme myös siihen, että kaltaisemme muut Euroopan pohjoiset maat jättäytyivät pois rahaliitosta.

Tanskan, Ruotsin ja eräiden muidenkin maiden tapaan esitimme asiasta kansanäänestystä. Sitä Lipposen—Niinistön hallitus ei hyväksynyt. Silloisten hallituspuolueiden voimin Suomi liitettiin rahaliittoon.

Yhteinen rahaliitto ei ollut kuitenkaan kykenevä huolehtimaan finanssipolitiikan kurinalaisuudesta. Niitäkin pelisääntöjä, jotka rakennettiin, rikottiin vuosia monien maiden toimesta.

Tällainen euroalue tarjosi holtittomimminkin eläneille maille sateenvarjon, jonka turvin ne saattoivat kuluttaa vuosien ajan enemmän kuin tienasivat. Julkisen talouden alijäämistä tuli tapa, ja velan kansantuoteosuus nousi monissa maissa yli kestokyvyn.

Keväällä 2010 maailmanlaajuisen finanssikriisin jälkimainingeissa euroalueen valuviat tulivat päivänvaloon. Ensimmäisenä kriisi iski Kreikkaan. Kohta markkinoiden epäluulo kohdistui myös kahden muun pienen euromaan, Irlannin ja Portugalin, kykyyn selvitä velkavastuistaan.

Muiden euromaiden mukana keskustajohtoinen hallitus piti perusteltuna löytää ratkaisu, joilla ongelmien laajempi leviäminen estettäisiin. Olimme siksi valmiita osallistumaan muiden euromaiden ja IMF:n kanssa yhteisiin päätöksiin, joilla Kreikan akuuttia kriisiä pyrittiin lievittämään lainaohjelmalla. Näköpiirissä olle-

den Irlannin ja Portugalin ongelmien kärjistymiseen varauduttiin perustamalla väliaikainen Euroopan rahoitusvakausväline, ERVV.

Jäsenmaiden takausvastuulla olevan ERVV:n luototusmahdollisuudet mitoitettiin niin, että niillä kyettäisiin rajaamaan kriisi sanottuihin pieniin euromaihin ja vain niihin.

Voimassa olevan ERVV:n toimintamuodot ovat kapeat ja tarkoin rajatut. Se voi luotottaa vain suoraan velkaohjelmaan tulevaa maata. Luototuksen ehtona on tiukka sopeutusohjelma.

Keskustajohtoisen hallituksen linja euron vakuuttamisessa perustui tiukkaan ehdollisuuteen, kansallisen suvereniteetin säilyttämiseen ja siihen, että ongelmiin ajautuneet maat noudattavat talouspolitiikassaan sopeutusohjelmia tuen vastineeksi.

Kevään ja kesän 2011 aikana on käynyt selväksi, ettei velkaongelma helpota kaikissa tuen piiriin jo tulleissa maissa. Erityisesti Kreikka ei ole onnistunut kääntämään talouttaan sopeutusohjelman edellyttämään suuntaan. Myös Portugalilla on ongelmia. Aivan uuden uhkan euroalueen velkakriisiin on tuonut markkinoiden epäluottamus Italian ja Espanjan kykyyn selviytyä velkavelvoitteistaan.

Euromaiden johtajien linjausten mukaisesti Suomen hallituksen vastaus kriisiin vaikeutumiseen on nyt lakiesitys Euroopan rahoitusvakausvälineestä annetun lain muuttamiseksi.

Esitys liki kaksinkertaistaa ilman korkoja euromaiden vastuulla olevat takaukset väliaikaiselle kriisirahastolle ERVV:lle ja valtuuttaa kriisirahaston moniin uusiin toimiin yhä harvempien taloudeltaan terveiden euromaiden kasvavalla yhteisvastuulla:

- Esitys antaa ERVV:lle oikeuden ostaa valtioiden joukkovelkakirjoja jälkimarkkinoilta.
- Esitys antaa ERVV:lle mahdollisuuden ennakollisen tuen antamiseen valtioille, joilla ei ole vahvistettua talouden sopeutusohjelmaa.

- Esitys antaa ERVV:lle mahdollisuuden ongelmiin ajautuneen rahoituslaitoksen pääomittamiseen ao. valtion pyynnön pohjalta.

Nämä linjaukset ovat radikaalisti vastoin Suomen tähänastista kantaa. Ratkaisuaan hallitus perustelee sillä, että takausvastuullemme saadaan nyt vakuudet. Vaikka jonkin määräisiä vakuuksia saataisiinkin, täysimääräisistä, likvideistä, vakuuksista ei ole kuitenkaan minkäänlaisia takeita. Tätä käsitystä vahvistaa myös se tosiasia, ettei lakiesitys sisällä mainintaa vakuuksien saamisesta takauksia myöntäville maille.

Emme voi hyväksyä ERVV:n muutosesityksen mukaista lisärahoituksen osoittamismahdollisuutta kriisimaille ja niiden velkojille. Emme liioin hyväksy ERVV:n toimintamuotoihin esitettyjä muutoksia, jotka vievät kohti eurobondeja, uusia yhteisvastuulla olevia finanssipoliittisia toimenpiteitä.

Tämä menettely johtaa euroalueen yhteisvastuullisten taakkojen valtavaan kasvuun ja taakankantajien samanaikaiseen vähenemiseen, sitä mukaa kun uudet maat joutuvat turvautumaan ERVV:n rahoitukseen. Menettely pitkittää, syventää ja laajentaa kriisiä entisestään. Esityksellään hallitus tukee kehitystä, joka johtaa kriisiin kautta ns. pakottavan vallankäytön lisäämiseen ja vie kohti liittovaltiota.

Hyviä ja helppoja vaihtoehtoja velkakriisin hoitamiseksi ei ole. Kaikissa vaihtoehtoissa etenkin euroalueen talouden kehitysnäkymät ovat ankeat. Tällä puolestaan on heijastusvaikutukset koko maailman talouteen.

Tiedemiesten ja ekonomistien vastaus kriisistä selviytymiseksi on eri puolilla Eurooppaa yhä useammin hallittu velkasaneeraus euromaiden yhteisten kasvavien tukitoimien sijasta.

Yhdymme tähän näkemykseen. Pidättäytymällä mittavista uusista tuista voidaan nopeuttaa hallittujen velkasaneerausten toteutumista pahimpiin ongelmiin joutuneissa maissa. Kun uutta tukirahaa ei anneta kriisimaille ja niiden rahoittajille, niiden on pakko löytää ratkaisut ongelmiinsa velkasaneerauksen tietä.

- Tämä lopettaisi kriisimaiden yli varojensa elämisen ja asettaisi näiden maiden elintason oman kansantalouden sallimalle tasolle.
- Tämä tarkoittaisi holtittomasti lainarahaa myöntäneille pankeille ja muille rahoituslaitoksille suuria menetyksiä. Niiden mahdollinen pääomittaminen jäisi puolestaan näiden pankkien kotimaille eikä hallituksen lakiesityksen mukaisesti maksukykyisten euromaiden veronmaksajien vastuulle.

Näkemyksemme on, ettei Suomen tule hyväksyä hallituksen esitystä Euroopan rahoitusvakausvälineen ERVV:n muuttamiseksi.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta ei hyväksy hallituksen esittämää ERVV:n sopimusmuutosta ja että hallituksen esitys hylätään.

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2011

Timo Kalli /kesk
Esko Kiviranta /kesk

Mika Lintilä /kesk
Eero Reijonen /kesk

VASTALAUSE 2

Perustelut

Hallituksen esitys HE 31/2011 vp koskien Euroopan rahoitusvakausvälineen (ERVV) puitesopimuksen muutossuunnitelmia on perussuomalaisten mielestä väärää ja suomalaisten veronmaksajien etujen vastaista politiikkaa. Ei Suomen ja suomalaisten velvollisuus ole osallistua muiden EU-maiden virheellisen politiikan maksumiehiksi. Perussuomalaiset katsovat, että nyt ollaan laajentamassa euromaiden rahoitusvakausjärjestelmien toimintavaltuuksia ja takausvelvollisuuksia Suomen edun vastaisesti.

Julkisen keskustelun keskittyessä Suomen Kreikalta vaatimiin vakuuksiin on hallitus korottamassa puitesopimuksen muutoksella Euroopan rahoitusvakausvälineelle annettavien valtion takausten enimmäismäärää 7,9 miljardista eurosta 13,974 miljardiin euroon. Lisäksi puitesopimuksen muutos mahdollistaisi muun muassa velkamaiden ns. ennakoidun tukemisen, vaikkei niille olisi vahvistettu talouden sopeutusohjelmaa. Lisäksi Suomi voisi joutua antamaan lainaa velkamaan rahoituslaitosten pääomittamista varten, eli suomeksi sanottuna olisimme rahoittamassa muiden pankkitukea veronmaksajien taskusta.

Uudet, ennakoivat toimenpiteet luovat järjestelmän, jossa Espanjan ja Italian kaltaiset talousvaikeuksissa painivat maat voivat pyytää muilta euromailta taloudellista tukea jo ennen rahojensa loppumista. Nämä pyynnöt olisivat velvoittavia myös Suomelle. Vaikka tukipäätöksiin tarvittaisiinkin Suomen hyväksyntä, kasvava poliittinen paine estäisi Suomen edun mukaisen päätöksenteon. Näin on tapahtunut tähänkin asti. Tämä voisi tarkoittaa käytännössä jopa sitä,

että Suomen valtio voisi joutua maksuongelmiin muiden euromaiden pelastamiseksi. Siis oma taloudellinen liikkumavaramme kutistuisi. Suurin osa tukiaisista menisi käytännössä Euroopan ulkopuolisten sijoittajien taskuihin.

Eikä edellä mainittujen takausten korotuspaine jää tähän; vaan aitona vaarana on, että Suomen takausten määrä joudutaan ajan mittaan kolminkertaistamaan. Markkina-arvioiden mukaan ERVV/EVM:n kokoa pitäisikin nostaa nykyisestä 726 miljardista eurosta peräti 2 000 miljardiin euroon, jotta euron kriisiä voitaisiin helpottaa. Suomen osuus tästä potista olisi noin 40 miljardia euroa eli lähes Suomen vuotuisen valtionbudjetin verran. Onko meillä varaa tähän? Ei ole.

Tämä kaikki tapahtuu siitä huolimatta, että muiden jäsenmaiden velkojen maksaminen on yhteisestä sopimuksesta kielletty Maastrichtin sopimuksessa.

Nämä kaikki suunnitellut muutokset kuolinkamppailuaan käyvän euron pelastamiseksi vauhdittavat samalla Euroopan unionin liittovaltiokehitystä. Tukijärjestelmän muutos sitoo erityisesti pienten asiensa hyvin hoitaneiden euromaiden kädet tavalla, joka ei ole eduksi Euroopalle, Suomelle eikä suomalaiselle veronmaksajalle.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta ei hyväksy hallituksen esityksessä tarkoitettua sopimusta ja

että lakiaehdotukset hylätään.

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2011

Pentti Kettunen /ps
Ville Vähämäki /ps
Juha Väätäinen /ps